

A TOJÁSKARCOLÁS

A Látóhatár kérésére Szlávíkné Buzás Irén alkotói életútjába nyerhetünk betekintést, ahol megismerkedhetünk a tojás faragásával, karcolásával, a népi iparművészeti technikák egyik legérdekesebb területével. Munkáit hazai és külföldi kiállításokon láthatják az érdeklődők. Legutóbb Rómában, a „100 Jászol” nemzetközi kiállításon. A magyar regék és mondák témái éppúgy megjelennek tojásain, mint a vásárhelyi hímzés motívumai.

az utamat. Ettől kezdve sodródás és állandó keresés jellemezte az életemet, de egyet nem adtam fel, a tanulást. A nyelvtanulástól a műszaki rajzig mindenre kíváncsi voltam, s amit elkezdtem csinálni, azt mindig be is fejeztem. A tanítói, valamint az angol és a rajz szakos diplomák segítségével egészen nyugdíjas koromig sok-sok gyermeket és felnőtt korú tanítványt oktattam nagy örömmre és megelégedésemre.

A legelső találkozás a tojásdíszítéssel egy budapesti kiállításon és vásáron történt több, mint öt éve. Ekkor pihenő időben egy barna színre merített pulykatojást én is „megkarcoltam”, az azóta meszteremnek tekintett Daru Péterné, Eszterke népművész bátorítására. Meglepetésemre megszületett a „Kismadaras”, és azóta is a kedvencem, s a legelső zsűrizett józámom. Beleszerettem a tojásdíszítésbe, és állandóan kísérletezve tanulok. A különféle madarak kisebb-nagyobb tojásainak csodálatos, egyszerű formája, héjuknak sima felülete végtelen sok megmunkálási lehetőséget kínál: a kézi festéstől, az írókázástól, a karcolástól kezdve a fűrészig és csiszolásig. A tojáskarcolás talán kevésbé elismert tojásdíszítő technika, pedig a régi korokból az ásatások során előkerült tojásdarabok tanúsítják, hogy ismert volt. Móra Ferenc régészeti tevékenysége során maga is tárt fel ilyen tojásokat az avar sírokból. Azt is tudjuk, hogy régen, de még ma is a férfiak bicskájukkal karcoltak és karcolnak tojásokat. Engem a faragás és a csontfaragás mindig is elbűvölt, s amikor karcolni kezdtem a tojásokat, úgy éreztem, hogy megtaláltam az „átmenetet”, hogy én is ráálmodhatom képeimet valamilyen marandó felületre, így jutottam el a strucctojsók furásához-faragásához, amihez bizony nagyteljesítményű fűrőgépre van szükség. A strucctojsó a mai magyar gazdaságban már évek óta népszerű fogyasztói termék, és ezért úgy gondolom, hogy be lehet vonni a modern iparművészeti alkotások „alapanyagai” körébe. Csodálatosan fényes, erős és energiát sugárzó szépséges héja ihletést ad arra, hogy finom grafikai eszközökkel, nagyon visszafogottan ráleheljünk valamilyen szívhez szóló üzenetet. Ahhoz, hogy a fűrővel és kemény munkával csipkézett és barázdált héj természetes szépsége tovább éljen, meg kell találni azt az egyen-

súlyt, hogy ne az ábra, a minta legyen az uralkodó, hanem csak alárendelt eszköz, hogy az üzenet „átmenjen”, és a strucctojsó eredeti szépségében ragyogjon. Legkedvesebb tojásaim közé tartoznak a „Csodafejű szarvas”, az „Attila, a hun király”, a „Kicsi Jézus megszületett” (Rómában volt kiállítva), a „Kalocsai rózsás”, a „Tulipános fantázia”, a „Mária és a kisdéd Jézus”, a „Menekülő Szent Család” és sok más kiállításon szerepelt munka.

A tyúk- és pulykatojásokra többnyire keresztanyám Kis Ernőné, Hideg Erzsébet tanárnő, népművelő és kutató által gyűjtött vásárhelyi hímzésmintákat és motívumokat szerettem a tojáshéjakra varázsolni az ő emlékére. A libatojásokat gyönyörűen lehet csipkézni és kézi festéssel kombinálva díszíteni.

Az alkotó játékos kedvét is leli a munkájában, s ezért nem áll távol tőlem a szokatlan, a hagyományoktól eltérő rajzi képi elemek alkalmazása. Ilyen megfontolásból születtek a lovas, madaras, cicás és nyuszis karcolt és maratott tojások. A legtöbb tojást mindig elajándékozom, és nem is tudok két egyformát csinálni. Egy ideig számoltam a mintákat, de 290 körül abbahagytam.

Számomra a kihívást az jelenti, hogy megragadjak minden lehetőséget, hogy egy-egy pályázatra és kiállításra valami egyéni ötlettel benevezhessek. 2008 óta évente bejutok az AMKA, A Magyar Kézművesekért Alapítvány karácsonyi, valamint a nyári országos kiállításaira Budapesten, a vásárhelyi Ötletklub 13 hazai és nemzetközi kiállításaira és vásáraitra, és még sok más helyre.

Az évek során leginkább a faragott strucctojsóim nyerték el a zsűri és a közönség tetszését, de néhány festmény is szerepelt már sikeresen, s ezek közül a vásárhelyi kapu-sorozatból a „Borz utca 66” c. képet emelném ki, amelyet a zsűri „vásárhelyi örökségnek” nevezett.

Azt szeretném, ha még nagyon sokat tudnék fejlődni technikai téren, s még inkább művészi hozzáértésben és tudásban, hogy lehessen szülővárosom csodálatos értékeinek hirdetője ország-világ előtt, s egyben halás szívvel tisztelegnék őseim és mestereim emléke előtt.

Szlávíkné Buzás Irén

Hódmezővásárhelyen születtem egy a magyar földet szerető és dolgos kezével művelő parasztcsalád egyetlen gyermekéként. A tanyavilág végtelen csendjében és csodálatosan színes világában, de ugyanakkor embert megpróbáló keménységében nőttem fel. Tanúja voltam a szüleimnek a létért, kis gazdaságuk fenntartásáért és bővítéséért folytatott küzdelmes életének, s láttam, amikor a 60-as évek mezőgazdasági kollektivizálása során egyik napról a másikra csaknem mindenüket elveszítették. Az utána következő évek nyomorúsága rávetítődött kora ifjúságom minden vonulatára. A petróleumlámpa gyengélkedő fényénél éjfélkegig tanultam, és szívtem magamba az áhitott magasabb kultúra jövőképfomálót, biztató üzenetét. Bejáró középiskolás diákként még sokáig a fák, a virágok, a nagy termő rónaság és a Jó Isten szabad ege jelentették számomra az igazi „alkotóműhelyt” és ihletet, mivel mindig szerettem rajzolni, kézimunkával valamit létrehozni, és játékokat készíteni a természet adta alapanyagokból. A legelső tanítómesterem és a munkaszeretetet belém plántáló és azt folyton gerjesztő személyiség „Buzás-nagyim” volt. Édesanyám szelíd bölcsessége és a festői tehetsége egy életen át kísérte lépteimet. Szüleim Buzás József és Csanki Irén áldozatos és példamutató életének köszönhetően „kitanulhattam”, s az érettségim a szemükben egy kenyérkereső lehetőség lett. Bennem viszont égett a vágy, hogy alkotóművész, grafikus legyek, de ezt csak, mint egy elérhetetlen álmod képzelhettem el. Egy évig Füstös Zoltán festőművész rajzszakkörébe jártam, s úgy tűnt, hogy ő meglátott valami kis alkotói tehetséget bennem, s folyton bátorított és tanított. Nagyon sokat fejlődtem és bíztam benne. Mesterem halála után elvesztettem az önbizalmamat és nem igazán találtam